HE laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Tanja Müller,
johtava asiantuntija
TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Johdanto

- Patentti on viranomaisen myöntämä määräaikainen yksinoikeus patentoidun keksinnön ammattimaiseen hyödyntämiseen
- Patenttisuoja on aina maantieteellisesti rajattu, ja suojaa saa vain patentin kohteena olevissa maissa (*territoriaaliperiaate*).
- Patenttijärjestelmä perustuu ajatukselle vaihtokaupasta -> **keksijä julkistaa keksintönsä** ja saa vastineeksi **määräaikaisen yksinoikeuden** keksintöön
- Keksintöjen julkaisemisella on yhteiskunnan näkökulmasta monta eri tavoitetta, kuten keksintöjen ”leviäminen” yhteiskunnassa ja teknisen kehityksen vauhdittaminen
- Tietyt keksinnöt voidaan katsoa valtion keskeisten turvallisuusetujen kannalta niin merkittäviksi, että niiden julkisuutta on perusteltua rajoittaa
- Useat maat ovat säätäneet keksintöjen salassapidosta kansallisen turvallisuuden, maanpuolustuksen tai yleisen turvallisuuden perusteella

HE – laki puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

- Uusi laki, joka korvaisi voimassa olevan maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain (551/1967)
- Laki olisi jatkossakin erityislaki suhteessa patenttilakiin (653/2026) ja tarkoitettu sovellettavaksi normaalioloissa, joten se turvaisi valtiolle vain ne oikeudet, joita se rauhan aikana välttämättä tarvitsee
- Esityksen tavoitteena on turvata puolustuskeksintöjen salassapito ja parantaa suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä Naton jäsenmaiden puolustusteollisuuden markkinoilla
- Esitys on osa patenttilainsäädännön kokonaisuudistusta ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti uuden patenttilain kanssa (1.6.2027)

Keskeiset ehdotukset

- Lain soveltamisala ja puolustuskeksinnön määritelmä
  - Lakia sovellettaisiin vain sellaisiin keksintöihin, jotka pääasiassa liittyvät **kansallisen vientivalvonnan** alaisiin tuotteisiin.
  - Puolustuskeksintö = lain soveltamisalaan kuuluva keksintö, jonka **salassapito on välttämätöntä**
- Ensihakemusvelvoite
  - Lain soveltamisalaan kuuluvaa keksintöä koskeva ensimmäinen hakemus on tehtävä kansallisena patenttihakemuksena PRH:lle, jos keksintö on *tehty Suomessa*
- Päätöksentekomenettely Pääesikunnassa
  - Keksinnön salassapitopäätös olisi voimassa enintään vuoden kerrallaan
- Keksinnön hyödyntäminen salassapitoaikana
  - Keksintöä saa hyödyntää salassapitoaikana, jos on ilmeistä, ettei se vaaranna maanpuolustuksen etua
- Korvaukset keksinnön salassapitoajasta
  - Keksinnön haltijalle on maksettava täysi korvaus keksinnön salassapidosta todennäköisesti aiheutuvista taloudellisista menetyksistä

Mikä muuttuu?

- Keskeisin muutos nykytilaan koskee keinoja, joilla Puolustusvoimat voi määrätä salassa pidettäväksi keksinnön, jonka salassapito on välttämätöntä Suomen puolustusintressien turvaamiseksi
  - PV voisi jatkossa määrätä puolustuskeksinnön salassa pidettäväksi ilman velvollisuutta keksinnön pakkolunastamiseen valtiolle
  - Keksinnön omistusoikeus säilyisi (rajoitetusti) patentinhakijalla, joka voisi puolustusviranomaisen luvalla hakea siihen (salaista) patenttia myös muista Nato-maista
  - Keksinnön haltija voisi myös hyödyntää keksintöään ammattimaisesti, jos on ilmeistä, että tämä ei vaaranna salassapitointressiä
- Voimassa oleva laki ei sisällä soveltamisalarajausta, mutta sen perusteluiden mukaan keksinnöllä, jolla on pääasiassa merkitystä maanpuolustukselle, tarkoitetaan lähinnä sotatarvikkeita koskevia keksintöjä
  - Käytännössä tulkittu laajasti

Pääasialliset vaikutukset

- Esityksen arvioidaan parantavan puolustusalalla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä ja kannustimia puolustusteknologian kehittämiseen
- Uudistuksen myötä puolustusteollisuuden alalla toimivat yritykset saattavat aktivoitua keksintöjensä patentoinnissa
- Esitys parantaisi Puolustusvoimien mahdollisuuksia estää sellaisen teknisen tiedon ennenaikaista julkistamista patentointiprosessissa, jonka paljastuminen voisi heikentää Suomen puolustuskykyä tai mahdollistaa tehokkaiden vastatoimien kehittämisen
- Esitys lisäisi todennäköisesti patentoitavaksi haettujen keksintöjen salaamista maanpuolustuksen intressien vuoksi (n. 1–2 päätöstä / vuosi)
- Lakiesitys lisäisi jonkin verran hallinnollisia tehtäviä Puolustusvoimien Pääesikunnassa ja Patentti- ja rekisterihallituksessa

Kiitos